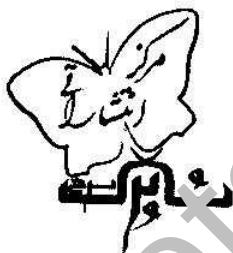

ریسک و بیمه های زیست محیطی

مترجمین:

هومن پشوتنی زاده

راشد رستمیان

عنوان و نام پدیدآور : ریسک و بیمه های زیست محیطی؛ [مترجمین] هومن پشوتنی زاده، راشد رستمیان.
 مشخصات نشر : تهران: شاپرک سرخ، ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری : ۳۳۲ص: ۱۱ × ۱۷ س.م.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۳۵-۸۲-۲

وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 یادداشت : عنوان اصلی: a : Environmental risks and insurance

role of insurance in the comparative analysis of the management of environment-related risks, c۲۰۰۳.

مسئولیت ناشی از خسارت های زیست محیطی -- کشورهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی : موضوع

Liability for environmental damages -- OECD countries : موضوع

بیمه مسئولیت آلودگی زیست محیطی -- کشورهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی : موضوع

Pollution liability insurance -- OECD countries : موضوع

پشوتنی زاده، هومن، ۱۳۶۹ -، مترجم : شناسه افزوده

رستمیان، راشد، ۱۳۶۵ -، مترجم : شناسه افزوده

سازمان همکاری و توسعه اقتصادی : شناسه افزوده

Organization for Economic Cooperation and Development : شناسه افزوده

۱۳۹۵ : رده بندی کنگره

۷۶۰.۹۱۷۷/۳۲۱ : رده بندی دیویی

۲۵۱۶۴۶۴ : شماره کتابشناسی ملی

عنوان: ریسک و بیمه های زیست محیطی مترجمین: هومن پشوتنی زاده - راشد رستمیان

نوبت چاپ: اول پاییز ۱۳۹۵ ناشر: شاپرک سرخ

چاپ و صحافی: شاپرک مترجمین: ارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان شماره شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۳۵-۸۲-۲

انتشارات شاپرک سرخ

تهران، میدان انقلاب اسلامی، ابتدای خیابان آزادی، کوچه شهید جنتی، پلاک ۲۴ واحد ۱

۰۹۱۲-۲۱۴۴۶۰۰

۰۲۱-۶۶۹۳۳۷۴۶

www.shaparac.com

امروزه جوامع با ریسک های متعددی روبرو هستند و پیاده نمودن صحیح و مناسب روش ها و استراتژی های مدیریت ریسک صحیح ضامن کنترل ریسک های موجود و جلوگیری از به هدر رفتن منابع مالی و سرمایه های موجود در یک سازمان است. اگر نگاهی دقیق به حوادث فاجعه باری که در سال های اخیر صورت پذیرد، به وضوح نیاز به توجه به مدیریت ریسک و بازنگری جدید در این حوزه و نیز توجه به مدل سازی ریسک احساس می شود. در این زمینه شاید در سطح جهان کم نباشد فجایعی که هم عامل انسانی در آن دخالت داشته است و هم قوه قهریه که موجبات خسارت به محیط زیست و از بین رفتن منابع آن را فراهم آورده باشد، مواردی که نشان از بروز خطای انسانی و قوه قهریه یا تلفیقی از هر دو است. در این میان، بیمه و نقش مهم و حیاتی صنعت بیمه در توسعه اقتصادی کشور از طریق جبران خسارت های ناشی از حوادث فاجعه بار، محیط زیست نیاز به حضور موثر تر این صنعت در مهار فجایع زیست محیطی نیز بیشتر احساس می گردد و کنفرانس

پاریس در سال ۲۰۱۵ گویای توجه بیشتر به نقش صنعت بیمه در تغییرات آب و هوایی و مهار آلاینده های زیست محیطی دارد. در این توافق قسمتی با عنوان تخریب و آسیب در نظر گرفته شده است که برای موقعیت های خاص از راهکارهایی همچون بیمه برای مقابله با مخاطرات پیش آمده نام می برد به عبارت دیگر کشورهای پیشرفته برای برآورد خسارت های احتمالی ناشی از اجرای برنامه ی مقابله با تغییرات آب و هوایی، می توانند از راهکارهایی بیمه ای بهره ببرند. همچنین برای مهار فجایع و ریسک های زیست محیطی در کشورهای توسعه یافته صنعتی هماهنگی موثر بین بخش دولتی و خصوصی در زمینه بیمه چنین ریسک هایی شکل گرفته است. عامل در کشورهای در حال توسعه به شکل جدی صورت نگرفته است یا اگر صورت گرفته در مقیاس ناچیز صورت گرفته است. توجه به اینکه کشور ایران نیز مانند هر کشور دیگر برای جلوگیری از هدر رفتن منابع حیاتی به واسطه تهدیدهای زیست محیطی نیاز به انجام اقدامات اساسی در زمینه کنترل این گونه ریسک ها را دارد، لذا باید مشارکت جدی تمام بخش های صنعت

و اقتصاد کشور با محیط زیست در یک سطح کارا و اثر بخش صورت پذیرد و زمینه های توسعه هر چه بیشتر کشور را فراهم نماید. اگرچه در ایران صنعت بیمه سابقه بیش از ۸۰ ساله دارد و با وجود این قدمت و فعالیت توانسته است محدودی پوشش هایی برای تقبل ریسک هایی مانند ریسک آلودگی زیست محیطی در این زمینه ارائه نماید. این فعالیتها کافی نبوده و مشارکت بیشتر این صنعت را میسر نمیداند. ایجاد همکاری بیشتر بین صنعت بیمه و سازمان محیط زیست، بتواند گره گشای بسیاری از مسایل زیست محیطی در ایران زمین باشد. در این میان شاید مسئله دیگری که بتواند در این زمینه رهگشا باشد، ورود و مشارکت بیشتر مراجع حاکم و گذار به این حوزه باشد که می تواند با وضع قوانین محثر، زمینه همکاری و فعالیت بیشتر صنعت بیمه و دیگر فعالان اقتصادی در مدیریت ریسک زیست محیطی فراهم آورد. توجه به جایزه نایلی و دغدغه هایی اینچنین ما را برآن داشت که مطالعه ای در رابطه با سابقه دیگر کشورها در این زمینه داشته باشیم و شاید تحقیقات صورت پذیرفته توسط آقای آلبرتو مونی

مشاور حقوقی سازمان توسعه همکاری اقتصادی و تیم
همراهشان یکی از کامل ترین پژوهش ها در این زمینه
باشد. کتاب "Environmental risks and Insurance"

"Insurance" که به دلیل اینکه در آن بیشتر به نقش
بیمه در مورد پوشش ریسک های زیست محیطی پرداخته
است با عنوان ریسک و بیمه زیست محیطی ترجمه گردید
که از ضمن بیان مفاهیم عمومی حوزه ریسک های
زیست محیطی به مقررات حقوقی و بین المللی در زمینه
محیط زیست و پوشش های بیمه ای زیست محیطی
پرداخته شده است. تجربه کشورهای مختلف در زمینه
کنترل و مهار چنبل ریسک هایی مطرح گردیده
است. امیدواریم که ترجمه منابع این چنین راه را
برای توسعه هرچه بیشتر ارائه مایه لوب تر پوشش بیمه
ریسک های زیست محیطی هموار نماید.

هومن پشتونی زاده راشد اسمان

جدول محتوای کتاب

پیشگفتار.....	۱۵
مقدمه.....	۱۹
یادداشتها.....	۲۹
فصل یک.....	۳۵
ریسک اطلاعات و بیمه.....	۳۵
۱- زمین های مختلف به ریسک و کارکردهای متعارف مکانیزم های بیمه مستقیم و بیمه اتکایی.....	۳۶
۲- قابلیت پیش بینی ریسک، عدم اطمینان تعمیم یافته، و اطلاعات نامتقارن.....	۴۱
یادداشتها.....	۵۴
فصل دو.....	۵۷
ریسک آلودگی زیست محیطی و بیمه.....	۵۷
۱- آلودگی زیست محیطی به عنوان یک عامل جانبی منفی:.....	۵۸

- ۲- رویکردهای حقوقی مختلف به مسئله اثر
جانبی: تنظیم مقررات پیشگیرانه در برابر مسئولیت پس از
آلوده سازی ۶۰
- ۳- مسئولیت زیست محیطی: جبران و خسارت و
بازدارندگی: ۶۲
- ۴- دیدگاه تطبیقی از رویکردهای حقوقی مختلف ۸۰
- ۵- ریسک و بیمه آلودگی زیست محیطی: بلاتکلیفی در
عمل ۱۲۳
- ۶ ریسک و بیمه مسئولیت زیست محیطی: بلاتکلیفی
حقوقی ۱۲۸
۷. رویکردهای مدرن به بیمه مسئولیت زیست محیطی
..... ۱۳۷
۸. ریسک و بیمه زیست محیطی: مسئله مسئولیت ها ۱۵۴
۹. بیمه اجباری مسئولیت زیست محیطی؟ ۱۵۸
۱۰. امنیت مالی: گزینه های ممکن ۱۶۱
۱۱. جبران خسارت آلودگی تاریخی، انتشار آلودگی و
"سهام orphan". محدودیت های رژیم مسئولیت ۱۶۲

۱۶۶	۱۲. نتیجه گیری های سیاستی
۱۷۰	یادداشت ها:
۲۲۶	فصل سه
۲۲۶	فاجعه زیست محیطی و بیمه
۲۲۷	۱. ریسک فزاینده خسارت ناشی از فاجعه های طبیعی
۲۲۹	۲. برآل فجايع طبيعى
	۳. اهمیت مشارکت بخش عمومی - خصوصی برای
۲۳۲	مدیریت فاجعه طبیعی
۲۳۶	۴. مرور تطبیقی چارچوب های حقوقی و تنظیمی مختلف
۲۶۱	۵. مشارکت در ریسک از طریق بازار سرمایه
۲۶۴	۶. تنظیم مقررات و بیمه فاجعه
۲۶۸	۷. استراتژی های مدیریت یکپارچه ریسک:
۲۷۲	۸. نتیجه گیری
۲۷۱	منابع:

پیشگفتار

از زمان افزایش انتشار آلودگی زیست محیطی و آلودگی خاک، فجایع طبیعی در مقیاس های زمانی فصلی تا سالانه اتفاق افتاد. ریسکهای تحمیل شده با تاثیر متقابل بین فاجعه های انسانی و محیط متنوع و اغلب دارای عواقب چند برابر، راجعه بارند. سطح ششم از سری موضوعات بیمه نامه در بیمه به طور خاص به تحلیل مقایسه ای عمیق از نقش شرکتهای بیمه مستقیم و اتکایی به همراه بازارهای مالی و دولتها در مدیریت ریسک های زیست محیطی، ریسک آلودگی زیست محیطی، ریسک های طبیعی فاجعه بار می پردازد.

در حالیکه فصل اول گزارش موضوعات عمومی بیمه پذیری ریسکهای مربوط را معرفی می نماید، فصل دوم ریسک مسئولیت آلودگی زیست محیطی با در نظر گرفتن هر دو متغیرهای حقوقی و حقیقی که ممکن است بیمه پذیر یا یک ریسک را تحت تاثیر قرار دهند را مورد بررسی قرار می

دهد. به طور خاص نویسندگان روند های عمده در توسعه رژیم های مسئولیت زیست محیطی را در کشورهای سازمانهای همکاری اقتصادی و توسعه به همراه ویژگی های یک چارچوب نظارتی کارآمد و مطلوب را تحلیلی می کنند. نویسندگان همچنین محصولات و تکنیکهای جدیدی را که توسط صنعت بیمه برای پاسخگویی به مسائل ناشی از تغییرات اقلیم و نقشهای بالقوه متنوعی را که توسط شرکتهای بیمه در مدیریت ریسکهای آلودگی زیست محیطی بازی می شوند را تبیین می نماید.

فصل سوم این مطالعه، مدیریت ریسکهای طبیعی فاجعه بار مانند ریسکهای ناشی از انحرافات بالقوه پرداخته است که می توان به حوادث شدید طبیعی مانند طوفان، سیل و زلزله اشاره نمود. نویسندگان به نقش شرکتهای بیمه به همراه حدود راه حل های شخصی بیمه برای ریسکهای چنین ریسکهایی به دلیل عواقب اقتصادی ناشی از انحرافات این ریسک ها و مشکلات آن تکیه نموده است. نویسندگان همچنین گزینه های مدیریت ریسک جایگزین یا مکمل را قبل از در بسترهای مختلف سازمانی آزمون شده اند به همراه

نقش حیاتی را که توسط دولت ها در اشتراک با بخش خصوصی بازی می شود و نیز توسعه ابزارهای مالی جدید که توسط بازار سرمایه مانند اوراق قرضه فاجعه بار یا مشتقات آن را که در جهت ارائه وجه و پوشش اقتصادی در برابر ریسکهای بزرگ ناشی از فجایع زیست محیطی صورت گرفته است را بررسی نموده است.

این مطالعه همچنین با زحمتهای استادانه پروفیسور آلبرتو مونیو، دانشیار اقتصاد، بوکونی فراهم گردیده است و در آگوست ۲۰۰۳ بهررر شد است. دیدگاه ها نظرات بیان شده در اینجا به مسئولیت نویسنده گان آن است و ضرورتا نظرات کمیته بیمه، دبیرخانه یا کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه را منعکس نمی کند.

روابط پیچیده فعالیت های بشر با محیط زیست اخیرا به یک نگرانی عمومی و بزرگ تبدیل شده است و همین نگرانی مسائل حقوقی، سیاسی و اقتصادی را در پی داشته است.

تأثیر منفی فعالیت های صنعتی روی منابع طبیعی و تنوع زیستی نیز نیاز به توسعه پایدار، بحث درباره سیاست ها و تکنیک های مناسب برای بهبود سطح حفاظت و نگهداری محیط زیست را از غیب نبرد در مقابل نگرانی روز افزون درباره تأثیر رخدادهای طبیعی شدید مانند توفان، گردباد سیل و زلزله که یک خطر جدی برای حیات بشر و اموال اوست موجب اختلال جوامع محلی، تأثیر منفی بر ثبات اقتصادی و رشد ملل گردید.

از زمان وقوع روز افزون دامنه آلودگی های زیست محیطی و آلودگی خاک تا زمان وقوع بحران های طبیعی فصلی

خطرات ناشی از تعامل فعالیت های انسان با محیط زیست متنوع و چند برابر گردید و اغلب این موارد، عواقب فاجعه بار به همراه دارد و بنابراین تدوین برنامه های موثر مدیریت ریسک با هدف تدوین استراتژی های عملی کارآمد و مشارکت فعال همه بازیگران اقتصادی شامل دولتها، مقامات عمومی، سازمان های بین المللی، موسسات مالی و طرف های خصوصی امری الزامی است.

با این پس زمینه این گزارش بر نقش شرکتهای بیمه مستقیم و اتکایی در مدیریت ریسک های زیست محیطی تمرکز دارد. به طور ویژه مطابق با طرح تحقیقاتی پیشنهاد شده تحلیل ها روی مسائل مرتبط با این دو نوع ریسک زیست محیطی متمرکز است:

۱. ریسک آلودگی زیست محیطی

۲. ریسک فجایع طبیعی

در چارچوب هدف های این گزارش:

۱- ریسک آلودگی زیست محیطی عبارت است از ریسکی ناشی از فعالیت های تجاری و صنعتی که ممکن است اثر منفی بر محیط زیست بگذارد و مشکلاتی در زمینه سلامتی، بهداشت، خسارت مالی و آلوده کردن منابع طبیعی و تنوع زیستی را پدید آرد. از دیدگاه صاحبان و مجریان چنین فعالیتهایی دست کم در کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی می تواند به عنوان خطر تحمیل مسئولیت حقوقی در قبال عواقب پدیده های آلودگی زیست محیطی ترمیم شود. دامنه و ماهیت مسئولیت های زیست محیطی همواره در حال دگرگونی است و ممکن است از منظره ای به منظره ای دیگر متفاوت باشد. در حال حاضر مهمترین طبقات زیست محیطی عبارتند از:

الف- مسئولیت در قبال آسیب بدنی، خسارت مالی به اموال
و زیان اقتصادی به اشخاص ثالث به علت آلودگی زیست
محیطی

ب- مسئولیت در قبال هزینه اقدامات پیشگیرانه و اصلاحی،
شامل هزینه پاکسازی مکان های آلوده شده

ج- مسئولیت در قبال اختلالات اکولوژیک شامل کاهش
تنوع زیستی، دیگر خسارت ها به منابع طبیعی
در حالی که

۲- خطر فاجعه طبیعی عبارت است از رخدادهایی که مرتبط با وقوع
فجایع طبیعی مانند زلزله، سیل، توفان، آتش سوزی، شرایط زیست
محیطی شدید و اینگونه حوادث فاجعه بار است در سراسر
بزرگ اتفاق می افتند و خسارات اقتصادی شدید دارند.
دارند.

همانطور که اشاره گردید هر دُنوع این خطرات مرتبط با محیط زیست پتانسیل ایجاد عواقب فاجعه بار را دارند. حتی اگر آنها دارای چند ویژگی مشترک باشند از نظر شرکت بیمه تفاوت‌های ساختاری دارند و بنا براین باید در این گزارش درباره هر یک جداگانه بحث شود.

پس از بررسی مختصر کارکرد متعارف بیمه مستقیم و بیمه اتکایی و شرح مقایسه درباره مسایل عمومی موثر بر بیمه پذیری برخی از ریسک‌ها در فصل اول، فصل دوم این مطالعه به ریسک مسئولیت در مالکیت زیست محیطی می‌پردازد و البته در این مطالعه به و متغیرهای حقوقی و واقعی را مورد توجه قرار می‌دهد. خطر آلودگی زیست محیطی در حقیقت شدیداً تحت تاثیر چارچوب های حقوقی و نظارتی حاکم در هر کشور است. شناسایی روندهای عمده در شکل‌گیری رژیم‌های مسئولیت زیست محیطی

در کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی
مبنای هر بحثی در باره نقش صنعت بیمه در این زمینه است.

در این دیدگاه، بحث نظری درباره ویژگی های رژیم
مسئولیت زیست محیطی را، مرور تطبیقی تحولات اساسی
در قلمرو تئذاری زیست محیطی کشورهای عضو سازمان
همکاری اقتصادی و نیز ارزیابی رویدادهای جاری در سطح
جامعه آسیا تکمیل می کند.

به همین منظور به پیشنهاد اخیر رای تنظیم دستور العمل
پارلمان اروپا و شورای مسئولیت های زیست محیطی در
زمینه پیشگیری و رفع آسیب که نهادهای کمیسیون جوامع
اروپایی در ۲۳ ژانویه ۲۰۰۲ ارائه شده توسعه و گستره می
شود. هدف این پیشنهاد، ایجاد چارچوبی برای پیشگیری یا
رفع آسیب های زیست محیطی است و منافع قابل انتظار
عبارتند از بهبود اعمال استانداردهای حفاظت زیست

محیطی در راستای دو اصل مسئولیت آلوده کننده در تامین هزینه های رفع آلودگی و سطح کا رامد پیشگیری است. طبق متن پیشنهادی (ماده ۱۶) دولت های عضو اتحادیه اروپا باید اقدامات زیر را تشویق کنند:

- استفاده از عملیات بیمه ای مناسب یا هر شکل
- تسهیل تضمین مالی با هدف تامین پوشش مناسب برای تعهدات مورد نظر در دستور العمل
- ایجاد بیمه مناسب یا هر ابزار و بازار امنیت مالی دیگر توسط عوامل تولیدی و مالی مناسب

در واکنش به مسایل فوق، صنعت بیمه در حال تدوین استراتژی ها و تکنیک های جدید برای مقابله با مشکلات مرتبط با بیمه پذیری خسارت های زیست محیطی بوده و تعهدات بزرگی در سطح بین المللی را پذیرفته است.